

**การบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา**
**SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO SARANIYADHAMMA
6 OF PHRARIYATIDHAMMA SRICHANWITTAYA SCHOOL,
DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION**

พระมหาภคชดา สิริวฑฒโน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา

Phramaha Gritsada Siriwuttano

Phrapariyattidhamma Srichanwittaya School

Corresponding Author E-mail: Siriwuttano@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา และ (2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา จำนวน 22 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเพื่อหาแนวทางพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลัก สาราณียธรรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงานการศึกษาอย่างแท้จริง มีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรม และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของบุคลากรในสถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และประสานงานให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการของแต่ละด้าน แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; หลักสาราณียธรรม 6;

Abstract

This research aimed to (1) study school administration according to Saraniyadhamma 6, and (2) presentation guidelines for school administration main Saraniyadhamma 6 the Phrapariyattidhamma Srichanwittaya school, Department of General Education. This research is a mixed method research. The sample was 320 persons of the Phrapariyattidhamma Srichanwittaya school, Department of General Education. Statistics were frequency, percentage, means, and standard deviation. And interviews with 7 qualified persons to find out how to develop, analyze data with content analysis.

The research result found that (1) The school administration main Saraniyadhamma 6 the Phrapariyattidhamma Srichanwittaya school, Department of General Education was found at a high level. (2) Guidelines for the management of school education Saraniyadhamma 6 of Schools is Administration should promote and support the use Saraniyadhamma 6 integrated into the education agency entirely. Measures to promote the cultivation strengthening the moral education of personnel. A concrete and constant practice. Create harmony in the academy. Examples of personnel in schools. Not partisanship cooperation as one solve problems together and coordination system encourage employees to participate in the education field by offering all four issues. Needs of each show comments the benefits to schools.

Keywords: School Administration; Saraniyadhamma 6;

บทนำ

การศึกษาเป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ และสังคมโลก อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และค่านิยม ตลอดจนวัฒนธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทุกอย่างด้านการศึกษาได้ถูกดำเนินการโดยสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ด้วยแนวทางและยุทธวิธีที่แตกต่างกันหรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า บรรดากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรและช่วยให้การดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดจากการบริหารการศึกษา (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2548: 1)

ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่า “ผู้นำหรือผู้บริหาร คือผู้ที่มีคุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม พุทธองค์

ตรัสไว้ในโคपालสูตร โดยการเปรียบเทียบฝูงโค และโคจำฝูงเกี่ยวกับผู้นำและผู้บริหาร ตลอดผู้ตามไว้ว่า เหมือนหัวหน้าฝูงว่ายนํ้าไปสู่ฝั่งตรงกันข้ามหากโคหัวหน้าฝูงว่ายนํ้าไปตรง ฝูงโคทั้งหลายก็ตรงตามกัน และประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงพาว์นํ้าไปคด โคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคด และประสบกับความลำบากฉันทใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต หรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดี และประสบกับความปลอดภัย หากว่าผู้นำ หรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตาม และประสบกับความลำบาก ฉันทนั้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2526: 4)

เพราะฉะนั้น สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญในการจัดการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีคุณธรรมประจำใจ โดยอาศัยการบริหารงานอย่างเป็นระบบของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสถานศึกษาเป็นส่วนประกอบของการศึกษาที่บุคคลทั้งหลายสนใจที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาในสถาบันนั้น ๆ เพื่อบุตรหลานที่จบออกมาแล้วมีคุณภาพในวิชาการที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา สถานศึกษาที่ดีมีคุณภาพจะต้องผ่านการประเมินมาตรฐานซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งผลิตบุคลากรและวิชาการต่าง ๆ ที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของคนในชาติและต่างประเทศ แต่ก็เป็นเรื่องที่อยู่ในบริหารของผู้บริหารในสถานศึกษาด้วย ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาทั้งทางด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ว่าผู้บริหารในสถานศึกษาได้นำความรู้และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสาราณียธรรม 6 มาบริหารสถานศึกษา และนำหลักธรรมมาเป็นหลักการบริหารในสถานศึกษาที่จะครองตน ครองคน ครองงาน และพัฒนาสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการบริหารงานทั่วไป (อัครพล นกทอง, 2564: 4)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทน์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางในการบริหารสถานศึกษา โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทน์วิทยา แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อเสนอแนวการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทน์วิทยา แผนกสามัญศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Performance)

ประชากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรศึกษา คือ บุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา จำนวน 22 รูป/คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเพื่อหาแนวการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยได้นำมาบางส่วนจากแบบสอบถามของผู้วิจัยท่านอื่น ๆ มาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสม แบบสอบถามมีเนื้อหาประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง และระดับการศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคอร์ต (Likert) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open ended)

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ชื่อ สถานที่ทำงาน ตำแหน่ง และประเภทผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม

1. วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทแล้วเขียนรายงานแบบพรรณนาความ (Descriptive Analysis) เพื่อจัดทำข้อมูลที่ได้เป็นรายงานวัตกรรมการบริหาร

ผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา

จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานวิชาการ

2. แนวการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา

แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลัก สราณียธรรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงาน การศึกษาอย่างแท้จริง มีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของบุคลากรในสถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และ

ประสานงานให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการของแต่ละด้าน แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และขอเสนอประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของบุคลากรต่อแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา บริหารโดยพระราชาวัชรสุธี เจ้าคณะจังหวัดเลย เป็นผู้มีความเมตตาในเป็นตั้งในการดำเนินงานในการบริหารโรงเรียนที่บุคลากรสัมผัสได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ์) (2553: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสภาราณียธรรม 6: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี" ผลการวิจัย พบว่า เทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีได้บริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับพิเชษฐ์ โปตาพล (2564: 1) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบริหารตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารตามหลักสามัญญตา รองลงมาคือด้านการบริหารตามหลักทฤษฏีสามัญญตา และด้านการบริหารตามหลักสภาราณียธรรม ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารตามหลักเมตตาวัชรธรรม

2. แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสภาราณียธรรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงานการศึกษาอย่างแท้จริง มีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของบุคลากรในสถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และประสานงานให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการของแต่ละด้าน แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สอดคล้องกับกาญจนา พิมพ์สุข (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ตามความ

คิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษาโดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ความสามัคคี ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างขวัญและกำลังใจ การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัย สามารถนำข้อเสนอแนะดังนี้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ แนวทางการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ จัดหาพัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. สถานศึกษาควรส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดูแลเอาใจใส่ต่อผู้ร่วมงาน สร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้น คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาสถานศึกษา
4. สถานศึกษาควรสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อแสวงหาความร่วมมือในสถานศึกษาที่เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพในการนำหลักสารานุกรม 6 มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ให้เพิ่มมากขึ้น
2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาข้ออื่น ๆ เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้

แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักสารานุกรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสารานุกรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงาน

การศึกษาอย่างแท้จริง มีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของ บุคลากรในสถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และ ประสานงานให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการเสนอ ปัญหา ความต้องการของแต่ละด้าน แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา พิมพ์สุข. (2556). *การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโน (มีนุสรณ์). (2553). *การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม 6: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2526). *ภาวะผู้นำ*, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- พิเชษฐ์ โปตาพล. (2564). *การบริหารตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*. 1(1), หน้า 1 – 8.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2548). *การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพกรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- อัครพล นกทอง. (2564). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในอำเภอยุวมแสง จังหวัดนครสวรรค์*. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. 9(1), หน้า 1 – 12.